

יום טוב שני לאורחים הבאים לארץ ישראל

1 משנה פסחים דף נ א

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות - עושין, מקום שנהגו שלא לעשות - אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין, או ממקום שאין עושין למקום שעושין - נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם, וחומרי מקום שהלך לשם.

2 פסחים דף נא ב - נב א

אמר ליה רב ספרא לרבי אבא: כגון אן; דידיעין בקביעא דירחא יישוב לא עבידנא - מפני שינוי המחלוקת. במדבר מאי? - אמר ליה, הכי אמר רב אמאי: ביישוב - אסור, במדבר - מותר.

3 בעל המאור שם

ולפום סוגיא דשמעתא במנהגות יש על כל אדם לעשות חומרי מקום שיצא משם ואין הפרש בדבר זה בכל מקום בכל מי שדעתו לחזור למקומו כי זה קבלת אבות הוא ויש בו משום שמע בני מוסר אביך....

4 השגות הראב"ד שם

.... שאין בכל הגולה ולא בארץ ישראל מי שלא ינהוג שני ימים טובים של גליות

5 רמב"ם הלכות יום טוב פרק א הלכה כא & פרק ו הלכה יד

זה שאנו עושין בחוצה לארץ כל יום טוב מאלו שני ימים מנהג הוא, ויום טוב שני מדברי סופרים הוא ומדברים שנתחדשו בגלות.... כל הדברים האלו שאמרנו היו בזמן שהיו בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי הראיה והיו בני הגליות עושין שני ימים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעין יום שקדשו בו בני ארץ ישראל, אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום טוב שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד.

7 אוצר הגאונים על ביצה בשם רבינו סעדיה גאון

כי אין ספק מעיקרא אלא הקב"ה צוה את משה עבדו והוא אמר לישראל כי בארץ יהיה להם יום אחד ובחוץ לארץ שני ימים וכן היה מעולם כל ישראל עושין בלא ספק על העיבור ועל החשבון, עד שיצאו המינים ובקשו חכמים להראות כי ראיית הירח והחשבון אחד הוא.

8 שולחן ערוך אורח חיים סימן תצו

בני ארץ ישראל שבאו לחוצה לארץ, אסורים לעשות מלאכה ביום טוב שני ביישוב, אפילו דעתו לחזור; וכל זמן שלא הגיע ליישוב, אפילו אין דעתו לחזור, מותר, לפי שעדיין לא הוקבע להיות כמותן. אבל אם הגיעו ליישוב, ואין דעתו לחזור, נעשה כמותן ואסור בין במדבר בין ביישוב. וכל חוץ לתחום אין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם.

9 שולחן ערוך הרב סימן תצו

יא בני חוץ לארץ שבאו לארץ ישראל אע"פ שדעתן לחזור אין עושין אלא יום אחד כבני ארץ ישראל ויש חולקין כל מי שאין דעתו לחזור למקומו אף על פי שאשתו נשארה במקומו נקרא אין דעתו לחזור:

10 משנה ברורה סימן תצו ס"ק יג

ובן חו"ל שבא לא"י אם דעתו לחזור למקומו צריך לעשות שני ימים יו"ט ומ"מ תפלת יו"ט צריך להתפלל בביתו בצנעא אכן אם דעתו שלא לחזור למקומו לעולם יתנהג כבני א"י

11 שו"ת אבקת רוכל סימן כו

שאלה היוצא מא"י לח"ל ודעתו לחזור אם מתפלל כבני א"י וטעם למה העולים לרגל מתפללים בפרהסיא כבני חוצה לארץ ואין מוחין. תשובה דבר פשוט הוא דכל שדעתו לחזור נוהג כמקום שיצא משם אפילו להקל.... וכיון שכן הדבר פשוט ומבואר שלעולם כל שדעתו לחזור אנו רואים אותו כאלו הוא עדיין במקום שיצא משם לכל דבר ובלבד שיעשה בצנעא מפני המחלוקת וא"כ תפילה דבצנעא היא פשיטא ופשיטא דנוהג כמקום שיצא משם כיון שדעתו לחזור וזה דבר פשוט לא ניתן ליתב לעולם פשיטותו....

12 שו"ת חכם צבי סימן קצו

שאלת בני ח"ל העולים לא"י דרך ארעי האין יתנהג בשלש רגלים אם כבני ארץ ישראל או כבני ח"ל:

תשובה נלע"ד דצריכינן הם להתנהג בעניני המועדים כא' מבני א"י התושבה ואין זה בכלל חומרי מקום שיצא משם לא מבעיא בתפלות וברכות וקריאת ס"ת שאינן חומרות בעצם שהרי אם בא להחמיר לברך ולהתפלל תפלת המועדים בזמן שאינו מועד עבירה היא בידו אלא אפי' במלאכה מותרים הם שאילו היו כל אנשי המקום שיצאו משם כאן בקביעותא פשיטא שאסורים היו לעשות יותר מיום אחד משום בל תוסיף שהרי הישן בשמיני בסוכה לוקה וכן בפסח ושבעות העושה יום א' מועד יותר מהמצוה עובר על ב"ת ולא אמרו נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם אלא בחומרא שרשאיין בני המקום שיצא זה משם לנהוג חומרתם במקום הנוהגין קולא אף אם יקבעו דירתם במקום הלז אבל בדבר שאילו באו בני מקום החומרא למקום הקולא וקבעו דירתם בו היו אסורין לנהוג חומרתם בזה לא....

13 שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן קסח

ותדע שהרי לפי כל דברי בעלי תשובות אחרונים ז"ל עדיין מנהג פשוט בא"י שאף אורחים יחידים הבאים לשם נוהגים בפרהסיא ב' ימים

14 שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן יט ד"ה במה שכתב

במה שכתב בתשו' החכם צבי "אף הבאים מחו"ל אסורים הם לנהוג שני ימים טובים של גליות כל זמן שהם בא"י אפי' דרך ארעי כיון שהמקום גורם ואין זה בכלל חומרי המקום שיצא משם", לענ"ד צ"ע דאף שדברי סברא הם מה שכתב: "ולא אמרו נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם אלא בחומרא שרשאיין בני המקום שיצא משם לנהוג חומרתן במקום הנוהגים קולא אף אם יקבעו דירתם במקום הלז, אבל בדבר שאילו באו בני מקום החומרא למקום הקולא וקבעו בו היו אסורים לנהוג חומרא (משום בל תוסיף) בזה לא אמרו", אבל מ"מ יתכן דכל זה דוקא לענין זה דליכא חיוב בכך אבל מנלן דבכה"ג שדעתו לחזור יהא אסור לנהוג ב' ימים הרי בזמננו בלא"ה בקיאים בקביעא דירחא ואפי"ה משום חששא דדילמא גזרו שמדא ואתי לאקלקולי גזרו חכמים להזהר במנהג אבותיהם והיינו דכיון שאם נוהגים כך רק משום האי חששא ליכא כלל משום בל תוסיף, והי' נראה לכאורה שגם בא"י אם אחד רוצה להחמיר על עצמו לחשוש לשמדא ולהמנע ממלאכה גם ביום השני כמו בחו"ל דאינו עובר בבל תוסיף כי מאותו הטעם דחוששין לשמדא בחו"ל שייך גם בא"י, אלא שאעפ"כ נראה פשוט דכיון שבא"י לא תיקנו חכמים לחוש להכי אי אפשר כלל לעשות לעצמו ס"ג גזרו דיש לחשוש בו משום בל תוסיף, משא"כ בבני חו"ל אשר חכמים כן גזרו עליהם לחוש לשמדא ואותו חשש שייך שפיר גם בשעה שהוא אורח ונמצא בא....

15 עיר הקודש והמקדש ח"ג פי"ט ס"ח

מפי מו"ר חו"ז הגאון ר"ש סלנט זצ"ל שמעתי עוד טעם לשבח לחזק במסמרים את שיטת החכ"צ: דהנה תקנתו יו"ט שני הלא היא משום מנהג אבותינו בידינו לומר כשם שנהגו אז בזמן הקידוש עפ"י ראייה שהחזיקו בריחוק מקום בב' יו"ט משום ספק - כך יש להחזיק גם בזמננו, והלא א"א להחמיר בזה"ל יותר מן הזמן שנהגו משום ספק, ואילו מלפנים בזמן שהחזיקו משום ספק הלא אורח שכזה שבא מחו"ל לאר"י אפילו אם היתה דעתו לחזור ודאי נהג אז רק יום אחד מכיון שלא היה לו עוד הספק....

16 שם סי"א

וחו"ז מו"ר הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל אשר דעתו נטה לשיטת רבינו החכ"צ - שבאר"י שאין משגיחין על דעתו לחזור.... אלא שלא רצה חו"ז מו"ר לחלוק לגמרי על רבותיו, בכללם גאון ישראל בעל פאה"ש זצ"ל ממיסדי הישוב האר"י, ולבטל לגמרי את המנהג הקודם - לפיכך פסק לשואליו שינהגו הכל לחומרא....

17 ספר יום טוב שני כהלכתו פ"ב הארה (ה)

שמעתי ההגרי"ש אלישיב שליט"א דאין לנו לצרף דעת החכ"צ להקל במקום ראיכא ספיקא דדינא, דכיון שאף בנו דחה דבריו בשאלת יעב"ץ הרי שדעתו נדחה מהילכתא, ואף מלהיות סניף להקל, וכן משמע משו"ת אג"מ. אולם דעת הרבה פוסרים שאפשר לצרף דעת החכ"צ כסניף להקל במקרים מסויימים או היכא דאיכא ספיקא דדינא, וכמש"כ בשו"ת מנחת יצחק, יביע אומר, יחזה דעת, וכן שמעתי מהגרש"ז אויערבך.... והמעין יראה שדבר זה הוא שורש להרבה פלוגות בין פוסקי א"י ופוסקי חו"ל בענין יו"ט שני, דמנהג פוסקי א"י היה לצרף דעת החכ"צ להקל, ומנהג פוסקי חו"ל היה שלא לצרפו, וכן ביאר לי הגר"מ הלבברשטאם שליט"א.